

ILM FAN XABARNOMASI

Ilmiy elektron jurnali

BACHADON BO'YNI KASALLIKLARI HAQIDA ZAMONAVIY TUSHUNCHALAR

Halima Xudayberdiyeva

Xalqaro Turon Fanlar akademiyasi a'zosi, Al Farg'oniy, "Uch tibbiyotni bir qilgan olim"

Alijon Zohidiy,

"Buyuk Jadidchilar izdoshlari" ko'krak nishoni sohibasi,

Barnoxonim Yuldasheva Maribjanovna

Alfraganus University Tibbiyot fakulteti Davolash ishi 4-kurs talabasi

Annotatsiya: *Maqola bachadon bo'yni fon va prekanserov kasalliklarining etiopatogenezini zamonaviy tushunishga bag'ishlangan. Bachadon bo'yni fon va prekanserov kasalliklarining paydo bo'lishida eng muhim rol ni atrof-muhit omillari, ya'ni travma, yallig'lanish, virusli infektsiyani o'z ichiga olishi mumkin bo'lgan ekzogen va modifikatsiya qiluvchi omillar o'ynaydi.*

Kalit so'zlar: *bachadon bo'yni, tug'ma eroziya, ekto - va endoserviks, asosiy kasallik.*

Аннотация: *статья посвящена современному пониманию этиопатогенеза фоновых и предраковых заболеваний шейки матки. Важнейшую роль в возникновении фоновых и предраковых заболеваний шейки матки играют факторы внешней среды, а именно экзогенные и модифицирующие факторы, которые могут включать травму, воспаление, вирусную инфекцию.*

Ключевые слова: *шейка матки, врожденная эрозия, экто - и эндоцервикс, основное заболевание.*

Abstract: *The article is devoted to the modern understanding of the etiopathogenesis of background and precancerous diseases of the cervix. The most important role in the occurrence of background and precancerous diseases of the cervix is played by environmental factors, i.e. exogenous and modifying factors, which may include trauma, inflammation, viral infection.*

Key words: *cervix, congenital erosion, ecto- and endocervix, underlying disease.*

Serviksin patologik holatlarining shakllanishi ikki omil - ekologik va genetik ishtirokida sodir bo'ladi. Bachadon bo'yni fon va prekanserov kasalliklarining paydo bo'lishida ekologik, ya'ni travma, yallig'lanish, virusli infektsiyalarni o'z ichiga olishi mumkin bo'lgan ekzogen va o'zgartiruvchi omillar muhim rol o'ynaydi. Genetik jihatdan aniqlangan (endogen) omillarga ayol tanasining o'ziga xos funktsiyalarini bajarish bilan bog'liq gormonal siljishlar, shuningdek immunitet holati kiradi. Bachadon bo'yni fon va prekanserov kasalliklarining etiopatogeneziga ko'plab tadqiqotlar bag'ishlangan va turli xil nazariyalar ishlab chiqilgan: travmatik, yallig'lanish genezi, immunologik, disgormonal. Ektopiyaning paydo bo'lishida homilaning intrauterin rivojlanish jarayonlarining buzilishiga ma'lum ahamiyat beriladi. Ma'lumki, "tug'ma eroziya" onaning tanasidagi gormonal o'zgarishlarning natijasidir. Ontogenezdagi ekto-va endoserviksning

chegarasi beqaror va rivojlanishning 30-31 xaftaligidan boshlab bachadon bo'yni vaginal qismida joylashgan bo'lib, "bachadon bo'yni tug'ma eroziyasini" hosil qiladi. Bachadon bo'yni fon va prekanserov kasalliklarining paydo bo'lishida ko'plab tadqiqotchilar tug'ruq paytida, bachadon bo'yni kanalining kuretaji, bachadon bo'yni to'qimalarida trofik va metabolik jarayonlarning buzilishi bilan kechadigan serviksda elektro - va jarrohlik aralashuvlar paytida yuzaga keladigan bachadon bo'yni shikastlanishiga katta ahamiyat berishadi. Bachadon bo'yni patologiyasining paydo bo'lishida birinchi abortga alohida ahamiyat beriladi. V. O. Vexnovskiy (2014) ma'lumotlariga ko'ra, birinchi Abortdan o'tgan 160 ayolni tekshirishda 145 tasida bachadon bo'yni patologik o'zgarishi aniqlangan [4].

Bachadon bo'yni yallig'lanish jarayonlariga fon va prekanserov kasalliklarning paydo bo'lishida muhim o'rin beriladi. Yaqinda saratondan oldingi kasalliklar va bachadon bo'yni saratoni paydo bo'lishida virusli infektsiyaning roli isbotlandi. Bir qator tadqiqotchilar herpes virusi (serotip II) va inson papillomaviruslariga prekanserov va bachadon bo'yni saratoni rivojlanishida, ayniqsa onkogen xavfi yuqori bo'lgan turlarda (16 va 16 turlari) katta ahamiyat berishadi 18) - [2, 4, 11]. DNKni duragaylash orqali papillomavirus infektsiyasi va genital herpes virusi preinvaziv va invaziv bachadon bo'yni saratoni bo'yicha operatsiya qilingan ayollarning 90 foizida, faqat 11-29 foizida o'zgarmagan qatlamli skuamoz epiteliya topilgan.

Papillomavirus infektsiyasida malignizatsiya mexanizmini tushuntirishda C. Hausen (2011) inson papillomavirusining o'zi malign transformatsiyani keltirib chiqarmaydi, balki saratondan oldingi holatni rivojlanishiga yordam beradi, qo'zg'atuvchi omillarning ta'siri esa malign degeneratsiyaga olib keladi degan boshlang'ich omil kontseptsiyasini taklif qildi. Muallifning fikriga ko'ra, bunday qo'zg'atuvchi omillar kimyoviy va biologik kanserogenlar, 2-turdagi herpes simplex virusi bo'lishi mumkin [2, 4]. Gormonal dorilar, jinsiy yo'l bilan yuqadigan kasalliklar, kimyoviy kontratseptivlar, chekish xavfli jarayonning paydo bo'lishini tezlashtiradigan mumkin bo'lgan omillar qatoriga kiritilgan.

Bir qator mualliflarning fikriga ko'ra, bachadon bo'yni displazi rivojlanishida ma'lum bir rol xlamidiya infektsiyasiga tegishli - [1, 2, 4, 6, 8, 12]. I. B. Manuxin va boshqalarning ma'lumotlariga ko'ra. (2016), bachadon bo'yni fon va prekanserov kasalliklari bo'lgan bemorlarda xlamidiya infektsiyasining yuqori darajasi (48,98%) bo'lgan, ularning mavjudligi ektopik bemorlarga xosdir. Krasnopolskiy va boshqalar. (2016) bachadon bo'yni kondilomatozining izolyatsiya qilingan shaklida (47,8% hollarda) vaginal tarkibdagi xlamidiyaning yuqori miqdori aniqlandi. Shuni ta'kidlash kerakki, xlamidiya ko'pincha bachadon bo'yni sig'illarini ektopiya bilan birlashtirganda aniqlangan. Bu, ehtimol, mikroorganizmlarni silindrsimon epiteliya kiritish va kolonizatsiya qilish uchun qulay sharoitlar bilan bog'liq.

Bachadon bo'yni patologiyasi dunyodagi eng keng tarqalgan kasalliklardan biri bo'lib, katta e'tibor talab qiladi. Buning sababi shundaki, ular ayollarning reproduktiv faoliyatida o'z izlarini qoldiradilar. Ammo asosiy muammo boshqacha: ma'lum bir vaqtda barcha fon kasalliklari shakllanishning malign bo'lishiga olib kelishi mumkin. Shu bilan birga, bachadon saratoni reproduktiv tizim kasalliklari orasida uchinchi o'rinda turadi. [1]

Bachadon bo'yni patologiyalarining har xil turlari mavjud, ular orasida uchta asosiy guruh mavjud: fon kasalliklari, prekanserov va saraton. Birinchisi, bachadon bo'yni eroziyasi, ektopiya, polioplari va leykoplakiya. Saratondan oldingi kasalliklar guruhi asosan bachadon bo'yni displaziyasining har xil turlari bilan ifodalanadi. Shuni ta'kidlash kerakki, bachadon bo'yni patologiyasining har bir turi o'z sabablari va patogeneziga ega. [2]

1. Bachadon bo'yni ektopiyasi-silindrsimon epiteliyning qin qismiga siljishi bilan tavsiflanadi. Tug'ma ektopiya va orttirilgan ektopiya mavjud. Birinchi holda, ism "o'zi uchun gapiradi", ammo oxirgi versiyada sabab mexanik shikastlanish, yallig'lanish jarayoni va gormonal etishmovchilik bo'lishi mumkin. Semptomlar jinsiy aloqa paytida yoki undan keyin dog ' tushishi yoki oqlarning ko'payishi bo'lishi mumkin.
2. Bachadon bo'yni leykoplakiyalariga kelsak, ushbu patologiyaning sabablari etarlicha o'rganilmagan. Ammo yumshoq va qo'pol leykoplakiya ajralib turadi. Ikkinchisi kamroq tarqalgan.
3. Saratonga aylanishi mumkin bo'lgan kandillarning sabablari jinsiy yo'l bilan yuqadigan inson papillomaviruslari (HPV). [3]
4. Servikal displazi to'qimalarning patologik o'zgarishi bilan birga keladi va jinsiy yo'l bilan yuqadigan va yuqumli kasalliklar mavjudligiga javoban paydo bo'lishi mumkin. Zo'ravonlik darajasi bo'yicha uch tur ajratiladi.

Displazi rivojlanish xavfini oshirishi mumkin bo'lgan omillarga quyidagilar kiradi:

- * jinsiy hayotning erta boshlanishi
- * 16 yoshgacha tug'ilish
- * jinsiy aloqa (ayniqsa prezervativsiz)
- * ko'p sonli abortlar
- * immunitetning pasayishi va vitamin etishmasligi
- * chekish

5. Karsinoma yoki bachadon bo'yni saratoni. Ushbu kasallikning tarqalishi, shuningdek, uzoq vaqt davomida hech narsa ko'rinmasligi bilan izohlanishi mumkin. [4] shuning uchun ginekologga muntazam ravishda tashrif buyurish va bachadon bo'yni holatini kuzatish juda muhimdir.

Bachadon bo'yni mahalliy va gumoral immunitet bilan ifodalangan avtonom immunitet tizimiga ega - [10, 11]. Mahalliy immunitet limfoid tuzilmalar va servikal stromaning makrofaglari, a, M, G sinflarining immunoglobulinlari va mahalliy ajratilgan sIgA - [2, 4] tomonidan hosil bo'ladi. Birinchi himoya chizig'i IgA va IgM: IdM gemolitik xususiyatlarga ega va bakteriyalar va yirik viruslarga qarshi neytrallashtiruvchi faollikka ega va IgA shilliq pardalarning tipik immunoglobulinidir, uning asosiy vazifasi mikroorganizmlarning epiteliya hujayralariga yopishishini blokirovka qilishdir. shilliq qavat - [7, 8].

Komplement IgA birikadi, bu mikroorganizmlarning o'psonizatsiyasiga va keyinchalik neytrofillar tomonidan fagotsitozga olib keladi. Mahalliy immunitet holati bachadon bo'yni, papillomavirus lezyonlari va CINNING yallig'lanish kasalliklarining og'irligi, davomiyliigi va takrorlanishini aniqlashda hal qiluvchi omil hisoblanadi - [1, 4, 6, 10]. [3, 5, 11] - homila uchun immuno-resistance shakllantirish esa biroq, homilador ayollar immun tizimi, yanada agressiv tashqi ogohlantirishlarga nishonga. Steroid gormonlar bachadon bo'yni mahalliy immuniteti funksiyasiga modulyatsion ta'sir ko'rsatadi.

Shunday qilib, estrogenlar vaginal epiteliya qalinligining oshishiga, komplement tizimining musinlarining sekretsiyasiga hissa qo'shadi. Vaginal disbiyoz estrogen etishmovchiligi

fonida rivojlanishi aniqlandi: laktobakteriyalar kontsentratsiyasi kamayadi va najas guruhi bakteriyalari soni ortadi - [8].

Progesteronning mahalliy immunitetga ta'siri to'g'risida kelishuv mavjud emas. Shunday qilib, bir qator mualliflar progesteron immunitet tizimini zaiflashtiradi, deb hisoblashadi; boshqalar, aksincha, progesteron qo'llanilganda Langerhans hujayralari soni ortadi, deb hisoblashadi - [2, 7, 9]. Immunitet holatining estrogenlar darajasiga bog'liqligini hisobga olsak, estrogen etishmovchiligi fonida progesteron bachadon bo'yni yallig'lanish kasalliklarini rivojlanish xavfini oshiradi va mahalliy immunitetni zaiflashtiradi va normal yoki biroz ko'tarilgan estrogen fonida deb taxmin qilish mumkin. homiladorlik paytida bu ta'sir yo'q - [1, 12].

Shunday qilib, taqdim etilgan adabiyot ma'lumotlari bachadon bo'yni kasalliklarini davolashning oqilona usullarini izlash nafaqat bachadon bo'yni saratonining oldini olish, balki bachadon bo'yni tarkibiy va funktsional xususiyatlarini ayol tanasining reproduktiv salomatligining eng muhim omili sifatida saqlash nuqtai nazaridan istiqbolli vazifa degan xulosaga kelishimizga imkon beradi. Fotodinamik terapiya bu borada katta imkoniyatlar yaratadi.

Xulosalar. Bachadon bo'yni patologiyalarining tarqalishini tahlil qilishimiz shuni ko'rsatdiki, keyingi bosqichlarda juda ko'p patologiyalar mavjud. Bu shuni ko'rsatadiki, aksariyat ayollar ginekologlarga tashrif buyurishmaydi. Darhaqiqat, muntazam tekshiruv bilan patologiyani erta bosqichda aniqlash mumkin.

Bachadon bo'yni patologiyalari homiladorlikning oldini olishga olib kelishi mumkin, shuning uchun bu holda perinatal xavfning maksimal pasayishiga homiladorlikni rejalashtirish, barcha xavf omillarini hisobga olgan holda anamnezni sinchkovlik bilan yig'ish, pregravidar tayyorgarlik-foliy kislotasi va mikronizatsiyalangan progesteron preparatlari bo'lgan vitamin-mineral kompleks preparatlarini buyurish orqali erishiladi. kerak bo'lganda.

Pregravidar maslahatdan tashqari, taxmin qilingan kontseptsiyadan kamida 3 oy oldin dastlabki tekshiruv, profilaktika choralari, shuningdek, agar kerak bo'lsa, chuqur tekshiruv va davolash protseduralarini o'tkazish kerak.